

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับการบริหารบัญชีเกษตรกรอินทรีย์ของศูนย์การเรียนรู้ การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Cost and Return Analysis for Organic Agriculture Accounting Management of Earthworm Cultivation Learning Center Mae Pa Sub-district Mae Sot District Tak Province.

นงลักษณ์ จิวจุ

Nonglak Jiwju

อาจารย์ โปรแกรมวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

Lecturer from of Accounting Program Kamphaeng Phet Rajabhat University, Mae Sot

Corresponding Author Email: nonglak_c@kpru.ac.th

Received: 16 November 2022

Revised: 18 December 2022

Accepted: 20 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระบบการดำเนินงานและการบริหารบัญชีเกษตรกรอินทรีย์ของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ 2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 8 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารบัญชีของศูนย์การเรียนรู้ มีการจัดทำบัญชีโดยแยกสมุดบัญชีได้แก่ สมุดบัญชีรายรับ สมุดบัญชีรายจ่าย และสมุดบัญชีต้นทุน การบริหารต้นทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยการจัดทำงบประมาณเพื่อช่วยวางแผนในการลงทุน การบริหารรายได้โดยเลือกลูกค้าให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์ผลตอบแทนของศูนย์การเรียนรู้ ในปี 2563 รายได้รวมของศูนย์การเรียนรู้ จะอยู่ที่ 57,000 บาท และ 2) ต้นทุนการผลิตรวม 46,509.48 บาท โดยหักต้นทุนออกแล้วจะได้กำไร อยู่ที่ 10,490.52 บาท/ปี โดยประมาณ ทางผู้วิจัยได้ประมาณการล่วงหน้า 5 ปี ถึง ต้นทุนผลตอบแทนของการเพาะเลี้ยงไส้เดือน โดยประมาณการไว้ว่าใน 1 ปีจะมีผลตอบแทนเพิ่มขึ้น 10% ทุก ๆ ปี และต้นทุนที่เพิ่มขึ้นลดลง 5% โดยผลการวิเคราะห์จะเริ่มคุ้มทุนและได้กำไรตั้งแต่ปีแรก เนื่องจากไม่ต้องลงทุนทางด้านวัตถุดิบ และมีรายได้ของผลผลิตเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจะทำให้เห็นแนวโน้มข้อมูลทางการเงินในอนาคตที่จะนำมาวางแผนการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ต้นทุน, ผลตอบแทน, ไส้เดือน

Abstract

The purposes of this study were as follows 1. To study the system of operation and management of organic farming accounts of the Earthworm Cultivation Learning Center, Mae Pa Sub-district, Mae Sot District, Tak Province and 2. To study and analyze the cost and return of earthworm cultivation learning center, Mae Pa sub-district, Mae Sot district, Tak province. It is a qualitative research. There is a research tool which is an interview form with a target group of 8 people who come from specific selection. Then the information gathered from the interview form and related documents were content Analysis. The results of the study revealed that 1) the accounting administration of the Learning Center Accounting are manage clearly separating the account book such as the receipts book, expenditure book and cost book. Managing costs and operating expenses by

creating a budget to help plan investments and revenue management by selecting customers to match the target group and 2) Analysis of the learning center's investment return in 2020, the learning center's total revenue was about 57,000 baht and the total production cost is 40,109.52 baht. After deducting the costs, the loss is approximately 16,890.48 baht per year. The researchers estimate 5 years in advance that the investment return of earthworm culture is estimated to be an increase of 10% in every year and a decrease in the cost by 5% by the results of the analysis will start to be profitable in the year onwards because there is no need to invest in raw materials and the income of the production increases as well. A cost-reward analysis provides insight into financial information that can help make plans that will turn a profit.

Keywords: Cost, Investment Return, Earthworm

บทนำ

ปัจจุบันนี้ ประชาชนเจ็บป่วยด้วยโรคภัยไข้เจ็บจากพฤติกรรมกรกินอยู่ เนื่องจากอาหารและสิ่งแวดล้อมปนเปื้อนสารพิษมากขึ้นทุกวัน ปัญหาในเมืองที่มีมลภาวะทางอากาศ ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 แม้แต่การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ก็มีข้อสันนิษฐานว่าสาเหตุเกิดขึ้นจากพฤติกรรมกรบริโภคของมนุษย์ ปัญหาในชนบทที่ห่างไกลก็มีสารพิษในแปลงเกษตร ผืนดิน แหล่งน้ำ ฝุ่นควันจากการเผา ดังนั้นปัญหาสุขภาพของเราก็คือระบบเกษตร การผลิตอาหาร และสิ่งแวดล้อมนั้นไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้ การเกษตรปัจจุบัน สามารถปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์ได้โดยเริ่มต้นศึกษาหาความรู้จากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ถูกกำหนดขึ้น ซึ่งเกษตรกรควรเริ่มต้นด้วยความสนใจ โดยศึกษาหาความรู้จากธรรมชาติ และเมื่อเริ่มปฏิบัติตามนี้แล้วก็นับได้ว่าก้าวเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นเกษตรอินทรีย์ในระยะปรับเปลี่ยนเรียนรู้ และเมื่อได้ลงมือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ไม่นานก็จะสามารถเป็นเกษตรอินทรีย์ได้ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับประเภทของการทำเกษตรอินทรีย์ที่จะผลิตขึ้นนั้น ซึ่งได้ถูกกำหนดไว้ในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แล้ว และหลักการสำคัญ คือการทำความเข้าใจเกษตรอินทรีย์ และมีความตั้งใจจริง มีความขยันหมั่นเพียร โดยไม่ทอดทิ้งต่อปัญหาหรืออุปสรรค จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก เพราะเกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้จริง แล้วเกษตรกรเองก็สามารถขอรับการผ่านรับรองมาตรฐานจากภาครัฐจึงจะนับได้ว่าเป็นเกษตรอินทรีย์ที่สมบูรณ์พร้อม พบว่า เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์เกือบทั้งหมด เกิดจากการปรับด้านในก่อน โดยเฉพาะการจัดการวิถีชีวิตของเกษตรกร เกษตรกรต้องวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของตัวเองอย่างจริงจัง เช่น การปรับความคิดหรือการกำหนดเป้าหมายเพื่อต้องการหลุดจากวงจรหนี้สินจะนำไปสู่ความสำเร็จของการปรับพฤติกรรมและรูปแบบการผลิตเป็นลำดับต่อมา มีแนวคิดสำคัญคือการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นคนที่ใฝ่รู้ มีความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายในการทำเกษตรของตนเอง จนสามารถยกระดับความสามารถทางการผลิตของตนเองได้ ด้วยการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา มีความขยัน ประหยัด อดทน และกล้าเผชิญต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น สำหรับแนวทางในการบริหารจัดการแปลงเกษตรอินทรีย์ เริ่มต้นจากการจัดการต้นทุนของเกษตรกรที่มีก่อน จัดการทุนหรือการเงิน ใช้น้อยแต่ได้ประโยชน์สูงสุด การจัดการแรงงานในครัวเรือน โดยการทำในพื้นที่จำนวนไม่มาก เน้นการใช้แรงงานในครอบครัว ที่สามารถจัดการเองได้ ปัจจัยการผลิตขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่หาจากพื้นที่ และปัจจัยแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ เช่น ความถนัดของเกษตรกร ระยะเวลาการเพาะปลูกของพืชแต่ละชนิด ความต้องการของตลาด และที่สำคัญ คือ ไม่มีการจ้างแรงงาน โดยจะเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ไม่มีการใช้สารเคมี และมีการจดบันทึกการทำฟาร์ม และบัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครัวเรือน

แรงบันดาลใจจากการรวมกลุ่มและขายแบบรวมกลุ่มกัน คือ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นที่ยังขาดประสบการณ์ความรู้ทางการผลิต และขาดช่องทางตลาด เริ่มแรกจะมีการตั้งตัวแทน

ขายของกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่ด้านการตลาดให้กลุ่ม ตัวแทนการตลาดของกลุ่มจะมีหน้าที่ติดต่อกับการสั่งซื้อและตลาด สำนวความ ต้องการของตลาดและสำรววจชนิดของผลผลิตที่เกษตรกรมีอยู่ กลุ่มจะมีหน้าที่ในการกระจายสินค้า โดยรายได้และกำไรจะแบ่งกัน เช่น บางกลุ่มจะมีการจัดสรรรายได้ของเกษตรกรร้อยละ 90 และร้อยละ 10 จะหักรายได้เข้ากลุ่มเพื่อเป็นค่าบริหารจัดการตลาด และหากมีเงินเหลือจะนำเข้าเป็นกองทุนกลุ่ม เช่น กองทุนสวัสดิการสมาชิก กองทุนช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาฉุกเฉิน เป็นต้น สำหรับแนวทางส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตอินทรีย์ สมาชิกกลุ่มไม่จำเป็นต้องมาก อาจเริ่มจากสมาชิกเพียง 3-5 ราย แต่ ต้องเป็นเกษตรกรที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจเรียนรู้หาประสบการณ์เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งตัวเกษตรกรเอง ต้องมีความสมัครใจที่จะดำเนินการปรับเปลี่ยนอย่างแท้จริง รวมทั้งจะต้องมีการติดตามการทำงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เพื่อหนุนช่วยและสร้างขวัญ กำลังใจในการทำงานร่วมกัน (มูลนิธิชีวิตไทย, 2563) และที่สำคัญคือการนำข้อมูลทางการเงิน ได้แก่ ต้นทุนการผลิต และการวิเคราะห์ผลตอบแทน จะช่วยธุรกิจเกิดการวางแผน สำหรับการจัดระบบบัญชีและนำข้อมูลเสนอต่อหน่วยงานภายนอกหรือ หน่วยงานภายในที่ต้องการใช้ข้อมูล เพื่อตอบสนองความต้องการในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหาร ภายในองค์กรจะต้องการข้อมูลทางด้านต้นทุนไปใช้ในการวางแผน ควบคุมและใช้ตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จึงมี การศึกษาและพิจารณาเทคนิคต่าง ๆ ที่จะนำการบัญชีต้นทุนไปใช้ประโยชน์ในการบริหาร (ดวงมณี โกมารทัต, 2559, น.1)

ดังนั้น จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการทำเกษตรอินทรีย์ โดยเลือกพื้นที่เป็นศูนย์การเรียนรู้การ เพาะเลี้ยงไส้เดือนของนายวัชรพงษ์ ลือหม้อ บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 12 ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพราะว่าทางศูนย์การ เรียนรู้ฯ เดิมเคยเป็นเพียงกิจการส่วนตัวเล็ก ๆ และมีกำไรเพิ่มขึ้นเนื่องจากการลงทุนครั้งเดียวแต่ได้ผลผลิตมากและยาวนาน ส่งผลให้ได้กำไรมากขึ้นเรื่อย ๆ นายวัชรพงษ์ ลือหม้อ ได้พัฒนาวิธีการเพาะเลี้ยงไส้เดือนให้ประสบความสำเร็จโดยได้รับการยอมรับ จากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ ไดยกให้เป็นศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ประจำตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัด ตาก ซึ่งทางศูนย์การเรียนรู้ฯ จะมีประชาชนมาศึกษาดูงาน และนำข้อมูลไปพัฒนาต่อยอด สร้างอาชีพต่อไป นอกจากวิธีการเลี้ยง ไส้เดือน การดูแลให้ประสบความสำเร็จแล้ว จำเป็นจะต้องทราบข้อมูลทางการบัญชี เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับกลุ่มนักลงทุนและผู้ ที่สนใจ เพราะว่าในการทำธุรกิจเพื่อให้ได้ผลกำไรนั้นจะต้องทราบ ต้นทุน จุดคุ้มทุน ผลตอบแทน และระยะเวลาคืนทุน เพื่อใช้วางแผน ดำเนินธุรกิจในอนาคต โดยจะศึกษาระบบการดำเนินงาน การบริหารบัญชี และวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของทางศูนย์การ เรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ของนายวัชรพงษ์ ลือหม้อ บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 12 ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และผู้ ที่สนใจ เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนมาใช้ในการบริหารจัดการในการดำเนินงานได้อย่าง เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการดำเนินงานและการบริหารบัญชีเกษตรกรอินทรีย์ของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน นายวัชรพงษ์ ลือหม้อ บ้านเลขที่ 7 หมู่ ที่ 12 ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 8 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของการทำเกษตรอินทรีย์ของศูนย์การเพาะเลี้ยงไส้เดือนฯ ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดทำบัญชีและการบริหารต้นทุนของศูนย์การเพาะเลี้ยงไส้เดือนฯ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนของศูนย์การเพาะเลี้ยงไส้เดือนฯ ส่วนที่ 4 ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ส่วนที่ 5 ข้อมูลผลตอบแทนจากการจำหน่ายปุ๋ยมูลไส้เดือนในรอบปี และผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินหาคุณภาพภาพของเครื่องมือโดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.249) พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายในการใช้แบบสัมภาษณ์ และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่างๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และเชิงปริมาณโดยใช้ทฤษฎีการบัญชี ได้แก่ ต้นทุน ผลตอบแทนที่ได้รับ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับการบริหารบัญชีเกษตรอินทรีย์ของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาระบบการดำเนินงานและการบริหารบัญชีเกษตรอินทรีย์ของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลการวิจัยพบว่า จำแนกผลการวิจัยออกเป็นประเด็น ๆ ดังนี้

1.1 ระบบการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ พบว่า มีการแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มมีหน้าที่เป็นของตนเอง จัดแบ่งโครงสร้างเป็น 3 ฝ่าย 1) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ศูนย์การเรียนรู้ฯ และการจำหน่ายผลิตผลของศูนย์การเรียนรู้ฯ 2) ฝ่ายจัดจำหน่าย มีหน้าที่จัดจำหน่ายผลิตผล และจัดส่งให้กับลูกค้า 3) ฝ่ายติดต่อประสานงาน มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับลูกค้า หรือ หน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาซื้อสินค้า และดูงาน มีขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ อย่างสรุปแล้วจะมี 4 ขั้นตอน 1) เพาะเลี้ยงไส้เดือนมาทำเป็นปุ๋ย 2) นำมูลไส้เดือนมาทำเป็นปุ๋ยมูลไส้เดือน 3) บรรจุปุ๋ยมูลไส้เดือนลงในบรรจุภัณฑ์ 4. จำหน่ายปุ๋ยมูลไส้เดือนให้กับทางภาครัฐ และเกษตรกรตามคำสั่งซื้อของเกษตรกร ระยะเวลาในการเพาะเลี้ยงไส้เดือน 1 รอบจะอยู่ที่ 3-5 ปี แล้วแต่สภาพอากาศ การดูแลไส้เดือน มี 3 ข้อที่สำคัญ คือ 1) ไม่ให้ไส้เดือนอยู่ในสภาพอากาศที่ร้อนเกินไป เพราะจะทำให้ไส้เดือนตายเร็ว 2) ห้ามให้ไส้เดือนกินพริกเป็นอาหารเด็ดขาด เพราะพริกจะทำให้ไส้เดือนตาย และ 3) ต้องรดน้ำให้ความชื้นกับไส้เดือนวันละ 3-4 ครั้ง

การบริหารบัญชีของศูนย์การเรียนรู้ฯ พบว่า มีการจัดทำบัญชีแบบง่ายโดยแยกสมุดบัญชีเป็น 3 เล่ม ได้แก่ สมุดรายรับ รายจ่าย สมุดบัญชีรายจ่าย และสมุดบัญชีเกี่ยวกับต้นทุน

1.2 มีการบริหารต้นทุน โดยการวางแผนทางด้านต้นทุน จัดทำงบประมาณต่าง ๆ เช่น คำนวณต้นทุนของวัตถุดิบ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการทำปุ๋ยมูลไส้เดือน เพื่อวางแผนราคาค่าใช้จ่าย จะช่วยให้สามารถวางแผนการลงทุนได้อย่างเหมาะสม เทคนิคใน

การควบคุมต้นทุน มีการจัดบันทึกราคาสินค้าที่ใช้เพื่อบันทึกราคาสินค้าที่เคยซื้อ เพื่อตรวจสอบว่าสินค้ามีราคาเพิ่มขึ้นหรือไม่ หากสินค้าชนิดไหนราคาสูง จะนำสินค้าชนิดอื่นที่มีราคาต่ำกว่ามาทดแทน เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต

1.3 การบริหารค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ มีการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายการวางแผนทางด้านค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จะสำรวจค่าใช้จ่ายภายในกิจการว่าค่าใช้จ่ายมีประเภทไหนบ้าง พิจารณาว่าจะมีการลงทุนเพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยจะต้องกันเงินจากรายได้ไว้ 10% เพื่อการลงทุนที่เพิ่มขึ้น

1.4 การบริหารรายได้ จะมีการเลือกตลาดเป้าหมาย เช่น เลือกส่งสินค้าให้กับทางภาครัฐ เพื่อป้องกันการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง อีกทั้งรัฐบาลยังคอยช่วยสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มมากขึ้นให้อีกด้วย และผลิตสินค้าให้กับเกษตรกรในชุมชนตามคำสั่งซื้อที่ได้รับเพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าค้างสต็อก

2. การศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ต้นทุนของศูนย์การเรียนรู้ฯ ในปี 2563 ข้อมูลสรุปต้นทุนการผลิตรวม ต้นทุนรวมทั้งหมดต่อเดือนมาจากต้นทุนการเพาะเลี้ยงไส้เดือน 2,060.81 บาท ค่าใช้จ่ายในการทำปุ๋ย 1,550 บาท ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 264.98 บาท รวม 3,875.79 บาท/เดือน ต้นทุนรวมทั้งหมดต่อปีมาจากต้นทุนการเพาะเลี้ยงไส้เดือน 24,729.72 บาท ค่าใช้จ่ายในการทำปุ๋ย 18,600 บาท ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 3,179.76 บาท รวม 46,509.48 บาท/ปี การวิเคราะห์ผลตอบแทนของศูนย์การเรียนรู้ฯ ในปี 2563 ข้อมูลผลตอบแทนจากการจำหน่ายปุ๋ยมูลไส้เดือนในรอบปี มาจาก รายได้จากการขายไส้เดือน / 2 เดือน 1,000 บาท รายได้จากการทำปุ๋ยมูลไส้เดือน 3,750 บาท รวม 4,750 บาท รายได้จากการขายไส้เดือน / ปี 12,000 บาท รายได้จากการทำปุ๋ยมูลไส้เดือน 45,000 บาท รวม 57,000 บาท จากข้อมูล พบว่า ในปี 2563 รายได้รวมของศูนย์การเรียนรู้ฯ จะอยู่ที่ 57,000 บาท และต้นทุนการผลิตรวม 46,509.48 บาท โดยหักต้นทุนออกแล้วจะมี กำไร อยู่ที่ 10,490.52 บาท/ปี โดยประมาณ ทางผู้วิจัยได้ประมาณการล่วงหน้า 5 ปี ถึง ต้นทุนผลตอบแทนของการเพาะเลี้ยงไส้เดือน โดยประมาณการไว้ว่าใน 1 ปีจะมีผลตอบแทนเพิ่มขึ้น 10% ทุก ๆ ปี ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การประมาณการรายได้ล่วงหน้า 5 ปี

รายการ	2564 (ปีที่ 2)	2565 (ปีที่ 3)	2566 (ปีที่ 4)	2567 (ปีที่ 5)	2568 (ปีที่ 6)
รายได้จากการขายไส้เดือน (บาท)	13,200	14,520	15,972	17,569	19,325.9
รายได้จากการทำปุ๋ยมูลไส้เดือน (บาท)	49,500	54,450	59,895	65,885	72,473.5
รวม	62,700	68,970	75,867	83,454	91,799.4

จากตารางที่ 1 พบว่า การประมาณการรายได้ล่วงหน้า 5 ปี เกิดจากรายได้จากการขายไส้เดือน และรายได้จากการขายมูลไส้เดือนในปีแรก +10% จะทำให้ได้ผลประมาณการรายได้ในปีที่ 2 3 4 5 และ 6

การประมาณการล่วงหน้า 5 ปี เนื่องจากต้นทุนในการเพาะเลี้ยงไส้เดือนในปีถัดมาไม่จำเป็นต้องลงทุนในการซื้อไส้เดือนอีก เพราะไส้เดือนสามารถขยายพันธุ์เองได้ทำให้ต้นทุนรวมในปีถัดมาจึงน้อยกว่าปีที่ลงทุนปีแรกโดยจะประมาณการไว้สำหรับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นและลดลง 5% ต่อปีถัดไป ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 การประมาณการต้นทุนการผลิตล่วงหน้า 5 ปี (ต้นทุนสินค้าเพิ่มขึ้น)

รายการ	2564 (ปีที่ 2)	2565 (ปีที่ 3)	2566 (ปีที่ 4)	2567 (ปีที่ 5)	2568 (ปีที่ 6)
ต้นทุนรวมทั้งหมด (บาท) (ค่าแรงงาน+ค่าใช้จ่ายการผลิต+ค่าใช้จ่ายในการทำปุ๋ย+ ค่าใช้จ่ายการขายและบริการ+ 5%)	48,834.95	51,276.70	53,840.54	56,532.57	59,359.20
รวม	48,834.95	51,276.70	53,840.54	56,532.57	59,359.20

จากตารางที่ 2 พบว่า การประมาณต้นทุนการผลิตล่วงหน้า 5 ปี (ต้นทุนสินค้าเพิ่มขึ้น) เกิดจากต้นทุนรวมทั้งหมด-วัตถุดิบ+ 5% จะทำให้ได้ผลประมาณการต้นทุนล่วงหน้า 5 ปี (ต้นทุนสินค้าเพิ่มขึ้น)

ตารางที่ 3 การประมาณการต้นทุนการผลิตล่วงหน้า 5 ปี (ต้นทุนสินค้าลดลง)

รายการ	2564 (ปีที่ 2)	2565 (ปีที่ 3)	2566 (ปีที่ 4)	2567 (ปีที่ 5)	2568 (ปีที่ 6)
ต้นทุนรวมทั้งหมด (บาท) (ต้นทุนรวมทั้งหมด/ปี ตารางที่ 7 หัก ต้นทุนวัตถุดิบ ตารางที่ 2)	44,184.01	41,974.81	39,876.07	37,882.27	35,988.15
รวม	44,184.01	41,974.81	39,876.07	37,882.27	35,988.15

จากตารางที่ 3 พบว่า การประมาณต้นทุนการผลิตล่วงหน้า 5 ปี (ต้นทุนสินค้าลดลง) เกิดจากต้นทุนรวมทั้งหมด-วัตถุดิบ - 5% จะทำให้ได้ผลประมาณการต้นทุนล่วงหน้า 5 ปี (ต้นทุนสินค้าลดลง) และผลตอบแทนในการเพาะเลี้ยงไส้เดือนโดยประมาณการล่วงหน้า 5 ปี จะมีผลตอบแทนเพิ่มขึ้นจากเดิม ในแต่ละปี ผลตอบแทนจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้มีกำไรที่เพิ่มมากขึ้น ดังตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ผลตอบแทนในการเพาะเลี้ยงไส้เดือน ประมาณการล่วงหน้า 5 ปี (ต้นทุนเพิ่มขึ้น)

รายการ	2564 (ปีที่ 2)	2565 (ปีที่ 3)	2566 (ปีที่ 4)	2567 (ปีที่ 5)	2568 (ปีที่ 6)
รายได้รวมของศูนย์การเรียนรู้	62,700	68,970	75,867	83,454	91,799.4
หักต้นทุนการผลิตรวม	48,834.93	51,276.70	53,840.54	56,532.57	59,359.20
รวม	13,865.05	17,693.30	22,026.46	26,921.43	32,440.20

จากตารางที่ 4 พบว่า จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนในการเพาะเลี้ยงไส้เดือนประมาณการล่วงหน้า 5 ปี (ต้นทุนเพิ่มขึ้น) มีกำไรเพิ่มขึ้นจากปีแรกแม้ว่าต้นทุนจะเพิ่มขึ้นก็ตาม

ตารางที่ 5 ผลตอบแทนในการเพาะเลี้ยงไส้เดือน ประมาณการล่วงหน้า 5 ปี (ต้นทุนลดลง)

รายการ	2564 (ปีที่ 2)	2565 (ปีที่ 3)	2566 (ปีที่ 4)	2567 (ปีที่ 5)	2568 (ปีที่ 6)
รายได้รวมของศูนย์การเรียนรู้	62,700	68,970	75,867	83,454	91,799.4
หักต้นทุนการผลิตรวม	44,184.01	41,974.81	39,876.07	37,882.27	35,988.15
รวม	18,515.99	26,995.19	35,990.93	45,571.73	55,811.25

จากตารางที่ 5 พบว่า จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนในการเพาะเลี้ยงไส้เดือนประมาณการล่วงหน้า 5 ปี (ต้นทุนลดลง) มีกำไรเพิ่มขึ้นข้อมูลจากการประมาณการล่วงหน้า 5 ปี คิดมาจากการประมาณการกำไรที่เพิ่มขึ้น 10% ในแต่ละปี และต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากค่าใช้จ่ายในศูนย์การเรียนรู้ ที่เพิ่มขึ้น และลดลงในแต่ละปี 5% เท่านั้น ศูนย์การเรียนรู้ อาจมีผลกำไรมากกว่าหรือน้อยกว่าที่ประมาณการไว้ เนื่องจากทางศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือนไม่ได้ทำการเพาะเลี้ยงไส้เดือนและทำปุ๋ยมูลไส้เดือนเพียงอย่างเดียว ทางศูนย์การเรียนรู้ ได้ทำการปลูกและจำหน่ายผลไม้ตามฤดูกาลด้วย ทางผู้วิจัยได้เน้นเนื้อหาทางด้าน การเพาะเลี้ยง จึงเสนอต้นทุนและผลกำไรของการเพาะเลี้ยงไส้เดือนเท่านั้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับการบริหารบัญชีเกษตรกรอินทรีย์ของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระบบการดำเนินงานและการบริหารบัญชีเกษตรกรอินทรีย์ของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า การบริหารบัญชีของศูนย์การเรียนรู้ มีการจัดทำบัญชีโดยแยกสมุดบัญชี ได้แก่ สมุดบัญชีรายรับ สมุดบัญชีรายจ่าย และสมุดบัญชีต้นทุน การบริหารต้นทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยการจัดทำงบประมาณ เพื่อช่วยวางแผนในการลงทุน การบริหารรายได้ โดยเลือกลูกค้าให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย จะทำให้การบริหารบัญชีของศูนย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผู้ที่จัดการและดูแลการบัญชีต้นทุน จำเป็นจะต้องมีความรู้และพัฒนาศักยภาพทางด้านบัญชีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานด้านบัญชี

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า การวิเคราะห์ผลตอบแทนของศูนย์การเรียนรู้ ในปี 2563 รายได้รวมของศูนย์การเรียนรู้ จะอยู่ที่ 57,000 บาท และต้นทุนการผลิตรวม 46,509.48 บาท โดยหักต้นทุนออกแล้วจะได้กำไร อยู่ที่ 10,490.52 บาท/ปี โดยประมาณ ทางผู้วิจัยได้ประมาณการล่วงหน้า 5 ปี ถึง ต้นทุนผลตอบแทนของการเพาะเลี้ยงไส้เดือน โดยประมาณการไว้ว่าใน 1 ปีจะมีผลตอบแทนเพิ่มขึ้น 10% ทุก ๆ ปี และต้นทุนที่เพิ่มขึ้นลดลง 5% โดยผลการวิเคราะห์จะเริ่มคุ้มทุนและได้กำไรตั้งแต่ปีแรก เนื่องจากไม่ต้องลงทุนทางด้านวัตถุดิบ และมีรายได้ของผลผลิตเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับการบริหารบัญชีเกษตรกรอินทรีย์ของศูนย์การเรียนรู้การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาระบบการดำเนินงานและการบริหารบัญชี พบว่า ระบบการดำเนินงานและการบริหารบัญชีของทางศูนย์การเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่การวางแผนคัดเลือกสายพันธุ์ไส้เดือนที่จะนำมาเลี้ยง โดยไส้เดือนสายพันธุ์ ที่นำมาเลี้ยงคือ สายพันธุ์แอฟริกัน

ไนท์ คลอเรีย หรือ AF เพราะเลี้ยงง่าย ให้ผลที่มีจำนวนมาก เจริญเติบโตเร็ว ขยายพันธุ์ได้ดี และทนต่อสภาพอากาศมากกว่าสายพันธุ์อื่น และสถานที่ในการเลี้ยงไส้เดือนก็มีผลต่อการเลี้ยง สถานที่เลี้ยงต้องมีอุณหภูมิที่ชื้นพอดี ไม่ร้อนมากเกินไป เพราะจะทำให้ปุ๋ยมูลไส้เดือนที่มีการผลิตออกมาจำหน่ายมีคุณภาพที่ดี ทางศูนย์การเรียนรู้มีการวางแผนการบริหารต้นทุน การคำนวณต้นทุนต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิต และลดต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่มีราคาสูงลงแล้วใช้วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่มีราคาต่ำกว่ามาทดแทน มีการจัดทำบัญชีต้นทุน บัญชีรายรับและรายจ่าย เพื่อใช้ในการคำนวณผลกำไร ขาดทุนในการทำธุรกิจ มีการเลือกตลาดเป้าหมายที่มีความเจาะจงและมั่นคงโดยเลือกส่งสินค้าให้กับทางภาครัฐ เพื่อป้องกันการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับธรรมาภิบาล ภาวะจักษุคุณ และจิตพิรุณ สารานุกรมศาสตร์ (2561) กล่าวว่า ปุ๋ยมูลไส้เดือนที่มีคุณภาพขึ้นอยู่กับอาหารและสถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงไส้เดือน เพื่อให้ไส้เดือนเจริญเติบโตดี ขยายพันธุ์รวดเร็ว เป็นผลทำให้ได้มูลไส้เดือนที่จะไปทำปุ๋ยอินทรีย์มีคุณภาพดีและตลาดมีความสูง การวางแผนการบริหารบัญชีที่ดี จะช่วยให้กิจการสามารถทราบถึงผลกำไร-ขาดทุนได้อย่างชัดเจน ง่ายต่อการตรวจสอบยิ่งขึ้น

2. การศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของศูนย์การเรียนรู้ฯ มีต้นทุนการผลิตในปีแรกที่สูงกว่าการประมาณการต้นทุนในปีถัดไป เนื่องจากต้นทุนในการเพาะเลี้ยงไส้เดือนในปีถัดมาไม่จำเป็นต้องลงทุนในการซื้อไส้เดือนอีกเพราะไส้เดือนสามารถขยายพันธุ์เองได้ทำให้ต้นทุนรวมในปีถัดมาจึงน้อยกว่าปีที่ลงทุนปีแรก ผลตอบแทนในการเพาะเลี้ยงไส้เดือน ประมาณการล่วงหน้า 5 ปี พบว่าในปีที่ 1 ผลตอบแทนในการเพาะเลี้ยงไส้เดือน ขาดทุนไปจนถึงปีที่ 3 แต่ในปีที่ 4 ไปจนถึงปีที่ 5 ผลตอบแทนในการเพาะเลี้ยงไส้เดือนเกิดกำไรขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนของทางศูนย์การเรียนรู้ฯ อาจไม่มีกำไรที่มากนัก เพราะว่าทางศูนย์การเรียนรู้ฯ มีรายได้หลักจากการเพาะปลูกและจำหน่ายผลไม้ตามฤดูกาล ส่วนการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนเป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับธรรมาภิบาล ภาวะจักษุคุณ และจิตพิรุณ สารานุกรมศาสตร์ (2561) กล่าวว่า ไส้เดือนสามารถขยายพันธุ์ได้เองทำให้ช่วยลดต้นทุนวัตถุดิบได้มาก และสายพันธุ์ไส้เดือนที่เลือกเลี้ยง ยังเป็นสายพันธุ์ที่สามารถขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็วกว่าสายพันธุ์อื่น อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงไส้เดือนถือว่าเป็นอาชีพใหม่ เพราะอาชีพหลักของฟาร์มเป็นการเลี้ยงโคนม จึงปรับเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนมาเลี้ยงไส้เดือน มีการต่อยอด จนกลายมาเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้จนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ข้อมูลการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และการพยากรณ์ข้อมูลทางการเงินในอนาคตจะช่วยให้ทางกลุ่มสามารถนำข้อมูลไปปรับใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

1.2 เป็นต้นแบบการนำข้อมูลทางด้านต้นทุนมาใช้ในการบริหารการดำเนินงานของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์แห่งอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงได้มาศึกษา

1.3 ศูนย์การเรียนรู้ฯ ควรมีส่วนร่วมหรือพนักงานที่จัดทำงานด้านบัญชีโดยตรงเพื่อความสะดวกต่อการตรวจสอบและการบริหารบัญชีที่ดีมากขึ้นกว่าเดิม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นการบริหารบัญชีของศูนย์การเรียนรู้ฯ ทั้งหมดรวมถึงการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางการตัดสินใจของเกษตรกรที่สนใจลงทุนเพาะเลี้ยงไส้เดือนเพื่อทำปุ๋ยมูลไส้เดือน

2.2 ศึกษาการพัฒนาปุ๋ยมูลไส้เดือนที่ครบวงจร และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ปุ๋ยมูลไส้เดือนเป็นที่มาตรฐานมารองรับและสามารถเก็บได้นานขึ้นมากกว่าเดิม

2.3 ควรศึกษาเก็บข้อมูลหลากหลายพื้นที่เพื่อหาค่าเฉลี่ยในการเปรียบเทียบข้อมูล

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ ประสบความสำเร็จลงได้ด้วยดี สมาชิกกลุ่มเพาะเลี้ยงไส้เดือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ได้ให้ความสะดวกในการให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดีมาตลอดในเรื่องต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่เสียสละเวลาในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ ตรวจทานความถูกต้องของภาษา และพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬงเพชร ที่สนับสนุนทุนในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จลุล่วงในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ดวงมณี โกมารทัต. (2559). *การบัญชีต้นทุน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธณยรัสมิ ภาวิจักขัยกุล และฐิติพร สำราญศาสตร์. (2561). *เทคนิคการดำเนินธุรกิจมูลไส้เดือนเงินล้าน กรณีศึกษา โชคดีฟาร์ม. เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศ เพชรบุรี*
- มูลนิธิชีวิตไทย. (2563). *ความสำเร็จของการทำเกษตรอินทรีย์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2564, จาก <https://www.landactionthai.org/2012-05-18-03-24-45/article/item/2360-2020-07-15-02-51-19.html>
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น